
CENTER ZA BIOGRAFSKE RAZISKAVE, LJUBLJANA

331

Zavod – Center za biografske raziskave je v prostorih Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani. Ime zavoda se v angleškem prevodu glasi Centre for Biographic Research, skrajšano ime zavoda je Zavod – CBR, Ljubljana.

Naslov: Metelkova 2, 1000 Ljubljana

tel. 040/253–953

elektronski naslov: mojca.ramsak@siol.net

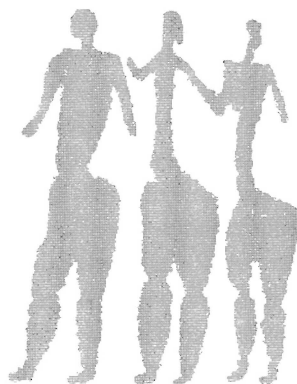
Leto ustanovitve: 2001

Ustanovitelji: dr. Mojca Ramsak, dr. Marija Makarovič

Publikacije:

Škrlatna zbirka (Razprave Centra za biografske raziskave, Ljubljana)

Modra zbirka (Gradivo Centra za biografske raziskave, Ljubljana)

Dejavnosti Centra za biografske raziskave, Ljubljana

Zapisovanje, avdiovizualno dokumentiranje, zbiranje, hranjenje in publiciranje življenjskih zgodb in drugega biografskega in avtobiografskega gradiva, raziskovanje in posredovanje znanstvenih dosežkov javnosti in drugim strokovnim institucijam ter posameznikom, organizacija in izvedba strokovnih srečanj, izdajanje, posredovanje in predstavljanje strokovnih publikacij, nosilcev zvoka in slike s področja etnologije, antropologije, zgodovine, sociologije, psihologije, filozofije, literarnih ved, folkloristike, glasbe, muzikologije in interdisciplinarnih študij s področja družboslovja in humanistike in drugih s temi področji povezanih ali nanje nanašajočih se del.¹

¹ 4. člen iz pogodbe o ustanovitvi Zavoda – Center za biografske raziskave.

Namen Centra za biografske raziskave, Ljubljana

1. Namen CBR je postati *središče za raziskovalce in ljubitelje*, ki jih zanimajo življenjske zgodbe, pospeševati in omogočati sodelovanje med sedanjimi aktivnostmi ter z institucionalnim povezovanjem v Sloveniji in zunaj nje. Eden od namenov CBR je tudi iskanje sponzorjev za raziskovalne projekte in dogodke, ki so z njimi povezani.

2. **Ustvarjanje mreže prostovoljnih korespondentov.** V letu ustanovitve je CBR povabil k sodelovanju številne slovenske prostovoljce/ke, ki zapisujejo lastne ali tuje življenjske zgodbe v skladu z navodili. Skupina prostovoljcev ne predstavlja reprezentativnega vzorca slovenske populacije; ženske, denimo, so pogosteje zastopane kot moški, starostno pa prevladujejo upokojeanci nad še zaposlenimi. CBR namerava od leta 2002 dalje vsaj trikrat letno prostovoljcem predlagati teme, o katerih naj pišejo. Te smernice oblikuje in sprejme svet CBR na svojih rednih srečanjih. Prostovoljci lahko tudi sami predlagajo teme, ki jih zanimajo, ali zapisujejo to, čemur so bolj naklonjeni. Pri tem niso omejeni s številom strani ali besed, obliko zapisanega (tipkopis, rokopis, risbe, fotografije, diagrami, pisma, dnevniki), pravopisom in stilom zapisanega. CBR zagotavlja, da ostaneta avtorstvo in zaupnost podatkov v skladu z mednarodno priznanimi standardi. Vsi na ta način pridobljeni kvalitativni podatki se dokumentirajo in hranijo v CBR, njihova uporaba pa je predvidena v raziskovalne, izobraževalne in poljudno-znanstvene namene. Soglasje za uporabo v CBR shranjenih podatkov potrdi svet zavoda.

3. **Katalogiziranje** kvalitativnega oziroma življenjepisnega gradiva, ki ni fizično shranjeno v CBR; gradiva, ki je bilo deloma ali v celoti že objavljeno/predstavljeno v različnih oblikah: na radiu, televiziji, CD-ROM-u, spletu, v knjigah, časopisih, na razstavah.

4. Pri **raziskovanju** (analiziranju, interpretiranju) življenjskih zgodb CBR vzpodbuja uporabo *interdisciplinarnega pristopa*, ki pisne ali ustne življenjske zgodbe razume kot *primaren vir* za družbene, kulturne in zgodovinske študije in ki raziskuje odnos med posameznikom in družbo, lokalnim in nacionalnim, preteklostjo in sedanjostjo ter med javno in privatno izkušnjo. Zato se raziskovanje življenjskih zgodb osredotoča na teorije spomina, jezika, predstave o samem sebi ter na diskusije o pisnem in ustnem. Pri raziskovanju življenjskih zgodb in drugega kvalitativnega gradiva je nujen poudarek na etiki, odnosih moči, zagovorništvu in pooblašcanju.

Načrtovani projekti Centra za biografske raziskave za leto 2002:

- tečaji, zbiranje in objava življenjskih zgodb in spominov na desetdnevno vojno za Slovenijo v okviru Likusa (literarnih skupin dvanajstih podružnic Društva upokojeencev);
- objava štajerskih življenjskih zgodb (ur. Marija Makarovič);
- objava gorenjskih življenjskih zgodb (ur. Milena Miklavčič);
- objava dolenskih življenjskih zgodb (ur. Majda Slabe);

- objava monografije, nastale na podlagi dnevniškega gradiva o trški družini iz Žalca v 19. stoletju (Rolanda Fugger Germadnik);
- priprava simpozija o biografskih in avtobiografskih metodah v Sloveniji, ki bo leta 2003.

Tri najpogostejša vprašanja v zvezi z ustanovitvijo in delovanjem Centra za biografske raziskave

Kakšne okoliščine so botrovale ustanovitvi Centra za biografske raziskave, Ljubljana?

333

Če bi katerakoli etnološka ali sorodna ustanova v Sloveniji premogla oddelek, referat – ali kakorkoli bi se to že imenovalo – za empirične in teoretske študije življenjskih zgodb (ali drugega avto/biografskega gradiva), bi misel na ustanovitev CBR odpadla. Tako pa sva se po petih letih neuspešnega pojasnjevanja (oziroma zgolj načelnega kimanja sogovornikov ali sogovornic) o pomenu tovrstnih raziskav z Marijo Makarovič odločili, da preprosto sami ustanoviva institucijo, ki bo skrbela za razvoj in prelivanje znanj in mnenj s tega področja. Pri tem ni bila nepomembna izkušnja, ki sem jo v študijskem letu 2000/01 imela s podiplomskimi študenti in študentkami na ISH – Fakulteti za podiplomski humanistični študij v Ljubljani, kjer sem predavala predmet Biografija v mikrozdgovinski perspektivi. Tudi tam se je pokazalo, da je biografsko metodo mogoče uspešno aplicirati v različnih disciplinah in da je potreba po tovrstnem, predvsem metodično-metodološkem, znanju velika. Tako je bila biografska metoda z veliko inovativnosti uporabljena v etnologiji, sociologiji in zgodovini, nadalje še v prostorski antropologiji (z geografovimi pogledom), filozofiji, zgodovini medicine, psihiatriji in psihoterapiji.

Ali je Center za biografske raziskave blagovna znamka?

Ni. CBR ni nastal iz potrebe po blagovni znamki, pač pa iz potrebe po ekspanziji znanja, ki sodi na področje ustne zgodovine, a je tesno povezano z etnologijo. Res pa je, da se ambicije in talenti vseh tistih ljudi, ki zbirajo življenjske zgodbe ali se kako drugače z njimi ukvarjajo tudi zunaj okvirov svoje stroke, lažje uresničijo s pomočjo CBR, čeprav ta ni edini, ki se ukvarja s tem. V Sloveniji se z zbiranjem življenjskih zgodb ukvarjajo še v Muzeju novejšje zgodovine Celje (na pobudo etnologinje Tanje Rožemberger), kjer zbiranje poteka v okviru muzejskih poletnih delavnic, v Muzeju novejšje zgodovine Ljubljana, kjer zgodovinarji zbirajo predvsem življenjske zgodbe partizanov, domobrancev in civilistov iz druge svetovne vojne, etnologinja Ivanka Počkar iz Posavskega muzeja v Brežicah pa zbira zgodbe izven svojega delovnega časa. Pedagoško delo poteka na ISH – Fakulteti za podiplomski humanistični študij v Ljubljani, kjer je mogoče izbrati ustrezen predmet – poleg že omenjenega Biografija v mikrozdgovinski perspektivi tudi predmet Teorija subjekta pod vodstvom Bogdana Lešnika, ki se ukvarja z interpretacijami življenjskih zgodb v okviru psihoanalize. Biografske metode razvijajo tudi strokovnjaki v drugih institucijah, npr. med etnologi Breda Čebulj Sajko, med

zgodovinarji Oto Luthar, Marta Verginella, Matjaž Klemenčič in med sociologi Tanja Renner.

Zakaj je biografsko gradivo omalovaževano in pogosto marginalizirano?

V vseh disciplinah, ki se potencialno lahko ukvarjajo z avtobiografskim gradivom, so različni razlogi za odrinjenost. Po eni strani gre vzvišenost nad tovrstnim gradivom pripisati strahu pred nezmožnostjo ustrezne kritike virov, ki je posamične discipline niso negovale ali pa so jo samo za področje pisnih virov, po drugi strani gre pri nekaterih, predvsem kabinetnih raziskovalcih, za strah pred terenom samim, največ pa k marginalizaciji pripomore prav nepoznavanje tematike in možnosti, ki jo avtobiografsko gradivo ponuja pri razumevanju sveta in samega sebe.